

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ
ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ВИЛОЯТ ҲОКИМЛИГИ ЎРТА МАХСУС, КАСБ-ҲУНА
ТАЪЛИМ БОШҚАРМАСИ
БУХОРО ВИЛОЯТ ЭКОЛОГИЯ ВА АТРОФ-МУҲИТНИ МУҲОФАЗА
ҚИЛИШ БОШҚАРМАСИ
БУХОРО ВИЛОЯТ ЎРМОН ХЎЖАЛИГИ БОШҚАРМАСИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
БУХОРО МУҲАНДИСЛИК-ТЕХНОЛОГИЯ ИНСТИТУТИ
ПЕШКУЎ ИҚТИСОДИЁТ КОЛЛЕЖИ

ЭКОЛОГИЯ, АТРОФ-МУҲИТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ
ТАБИЙ РЕСУРСЛАРДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШ
ВА УЛАРНИ ҚАЙТА ТИКЛАШ

РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ

2018 йил 21 апрель

ва мақолалар ўқувчиларни бефарқ қолдирмаган. Бу йўналишда таъсисчиларидан бири Мирзо Сирож Ҳақимнинг хизматлари алоҳида молик бўлиб ҳисобланади. Унинг мақолалари Бухорода кўп тасаллиқлар, уларни даволаш, касалликларнинг олдини олишга қарши “Бухоройи шариф” газетасида унинг бу борадаги 30 га яқин мақолалари етилган бўлиб, Бухорода ўша даврда кенг тарқалган кўфт, оташ, захтоун (ўлат), ҳисса, таб, ожомий, сил, обида, қон айланиш, ришта ва касалликларга бағишланади. Унинг мақолаларида касалликларни олдини олиш учун, энг аввало, одам тоза, озода юриши, яшаб турган атроф-муҳитни сақлаши хусусида гапирилиб, касалликларни энг кўп тарқатадиган Бухоро шаҳрида мавжуд бўлган ҳовузлар ва уларда узоқ вақт туриб сувлардаги бактерия ва микроблар эканлиги алоҳида уқтириб ўқулган. Жумладан:

“Фаришта гар хўрад оби Бухоро,
Барояд ришта дар пойи фаришта”.

Мазмуни: Агар фаришта ҳам Бухоро сувидан ичса,
Фариштанинг ҳам оёғида ришта чиқади² тарзида келтириб ўқулган. Бухоро шаҳрида, айниқса ёз мавсумида кўчаларнинг ифлосланиши сувларни кўча ва ҳовузларга доимий равишда оқиб туриши бу ҳолатни олиш хусусида, бу эса экологик мувозанатга салбий таъсир кўради. “Бухоройи шариф” газетасида таъсис етилган “Ҳифзу саҳфа” (“Сақлаш”) рукни остида келтирилган мақола ва хабарлар кўплаб келтирилган. Мақолаларнинг бирида, “Бухоро тозаллиги учун канализация лозим, кўча бўлмаслиги учун тор кўчаларни кенгайтириб тош ётқизиш керак. қиламизки, Ватан шарифлиги, уни шарият ҳукмига бўйсуниб озодалик ва ғайрат қилсалар³”-каби фикрлар келтириб ўтади.

Газетанинг 1912 йил, 22 апрель, якшанба кунги 36 сонидида, Бухоро кўча ва ариқлари танқид остига олиниб, Шаҳар кўчаларининг торлиги, бўлса ҳам хонадонлардан ахлатлар ва оқава сувлар кўчага ташланиши, йрим кўчаларда ўлган ит ва мушуклар ҳам кўчаларга ташланиши, улар хавони ифлосланишидан нафас олиб бўлмайдиган ҳолатга келиши, бу кишида нафрат уйғотиши, экологик мувозанат бузилиб, турли касаллик тарқалиши, ҳукумат бу ҳолатга эътибор қратиши лозимлиги, ҳар бир касаллик ариқларга оқсоқоллар тайинлаши, маҳаллий оқсоқоллар ҳам бу эътиборсиз бўлмай ўз ҳудудлари тозаллиги йўлда ҳаракат олиб бориши хусусидаги фикр-мулоҳазалар келтириб ўтилади⁴.

Газетадаги хабар ва мақолаларда бир пайтлар бутун дунёга мавжуд бўлган Бухоро ҳаммомлари хусусида ҳам тўхталиб ўтилиб, уларнинг 1912 йил ҳолатида ишлаш фаолияти гигиена талабларига жавоб бермаслиги хусусида фикр-мулоҳазалар юритилади. “Бухоройи шариф”нинг 1912 йил, 26 апрель, душанбу кунги 13-сонидида; Гарчи Бухоро ҳаммомларининг ишлаш фаолияти

² Мирзо Сирож Ҳақим. Маҳаллий ва Туркистон хабарлари. // Бухоройи шариф 57-сон, 1912 йил, 17 май.

³ Мирзо Сирож Ҳақим. Озодалик. Соғлиқни сақлаш. // Бухоройи шариф. 20-сон, 1912 йил, 3 апрель.

⁴ Бухородан мактуб // Бухоройи шариф. 36-сон, 1912 йил, 22 апрель.

кумнинг хавога учуши кучаймоқда. Минтакадаги ичимлик сувнинг манбалари-Амударё ва Сирдарёнинг пестицидлар билан хатарли р булганиши ва туз босиши давом этмоқда. Сизот сувлари кутарилмоқда токзорлар нобуд булмоқда, иморатлар емирилмоқда. Тупрок унумд пасаймоқда, яйловлар завоп топмоқда. Денгиз суви хаддан ташкари шур окибатида унда балик овлаш тухтаб колди. Сахро кенгайишининг ахамиятига молик маданий, тарихий ва меъморий ёдгорликларга килувчи таъсири кучайиб бормоқда. Мазкур экология фалокатининг хужалигига етказаетган иктисодий зарари умуман Ороп атрофи буйича бир неча миллиард сумга етмоқда. Шунн айтиш керакки, нобуд бу табиат дурдоналарини, айникса нисон хаётини хеч кандай пул билан булмайдн. Ороп денгизи куриб, Ороп буйлари сахрога айланиб бораётган мустакил республикалар давлат хамда хужалик идораларининг хавзасида ишлаб чикарувчи кучларни жойлаштириш стратегиясини танлаганликлари, ер ва сув бойликларидан екстенсив фойдаланган ерларда асосан пахта ва шоли етиштиришга берилиб кетганлиги булмоқда.

Оропнинг куриб боришига сабаб шунингдек сугориш тизим лойихалаш, куриш ва ишлатишда купол хатоликларга йул куйилиши, истеъмол килиш солиштирма салмоги лойихада белгилангидан кетмоқда, коллектор-зовур тармоги мутлако етишмаслиги ва қаровси ташлаб қўйилганлиги шароитида бу нарса ерларнинг кенг м шурланишига, уларнинг дехкончиликда ишлатилишидан чикиб кол олибкелмоқда. Юқорида келтирилган маълумотлардан куриниб тур инсоннинг акл-заковати, тадбиркорлиги, режа билан иш тутиши табиат бермаслиги лозим. Агар инсон атроф-мухит ва табиатга кўр-кўрона қар бўлса, у холда уни ўнглаб бўлмайдиган асоратларга дучор килиши м

XX АСР БОШЛАРИДА БУХОРО ШАХРИДАГИ ЭКОЛОГИК ВАЗ ХУСУСИДА ("БУХОРОЙИ ШАРИФ" ГАЗЕТАСИ АСОСИДА

Орзи

БухДУ Тарих кафедраси катта ўқит

XIX асрнинг охири-XX аср бошларида ярим мустамлака Бухоро ам худудида маърифатпарварлик гоёлари тарқалиб, миллий ўзликни миллий мустакиллик учун дунёнинг илғор илм-фан ютуқ фойдаланишга доир амалий ҳаракатлар бошланган эди. Бу б фаолиятнинг дебочаси сифатида 1912 йил, 11 мартдан бошлаб Бухор матбуот органи ҳисобланган "Бухоройи шариф" газетаси чоп этила бо эди.

"Бухоройи шариф" ўша даврдаги ижтимоий-иктисодий, сиё маънавий ҳаётнинг ўткир масалалари хусусидаги муаммолар ва ул еичилари билан ўз ўқувчиларини таништириб борган. Айникса, т соғлиқни сақлаш, касалликларни олдини олиш, экологик ҳолат ҳақидаг

- ОРЗИЕВ М.З. XX аср бошларида Бухоро шаҳридаги экологик вазият хусусида ("Бухорои шариф" газетаси асосида)
- ОРЗИЕВ М.З. Бухоро амирлиги экологик ҳолатининг "Туркистон тўплами"да ёритилиши
- FATTOYEV B. Ekologiyaning global va lokal muammolari
- NURILLOYEV Z.I. Buxoro muhandislik-texnologiya instituti kimyo fani o'qituvchisi. Gidrosfera muhofazasi
- НАМРОУЕВ F.СН. Energetika sanoatining biosferani ifloslantirish muammolari
- NURILLOYEV Z.I. Buxoro muhandislik-texnologiya instituti kimyo fani o'qituvchisi. Tuproq ekologiyasi
- ПАНОЕВ.Н.Ш, НУРИЛЛОЕВ.З.И .Экономические и экологические аспекты отходов в современном строительстве бухарский инженерно-технологический институт
- ИСРОИЛОВ К. Глобал иқлим ўзгариши нима?
- MUHIDOV O. Atmosfera havosi ifloslanishining insonga, o'simlik va hayvonot olamiga ta'siri
- ESHONQULOV B. Muhit, muvozanat va ekologik omillar
- БОЛТАЕВА З.А. Озиқ овқат маҳсулотлари муаммоси ва атроф-муҳит
- ПАНОЕВ Н.Ш. Экологик муаммоларни ҳал қилишда барчамиз бирдек масъулмиз
- МИРЗОЕВА И.Э.Эрозион жараёнлар таъсирида ҳосил бўлган рельеф шакллари ва унинг ўзига хос экологик жиҳатлари
- МУРАТОВА Г.С. Экологик маданият ва инсонларнинг табиатга бўлган муносабати
- МУРАТОВА Г.С. Атроф муҳит муҳофазасида сув ва саломатликнинг ўрни
- ШАМСИЕВ Р., Зокирова Д.А Экологик тоза қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришнинг самарали йўллари
- РАХМОНОВ Р.Р., РАЙИМОВ А.Р., ЯРАШЕВА М.Я. Бухоро вилоятидаги овланадиган товуксимонлар туркуми вакилларининг экологияси ва аҳамияти
- САЛИМОВА Х.Х. Жамятимизнинг ҳозирги экологик ҳолати
- BOZOROVA R. Ekologik muammolar ekologiyaga bog'liq kasalliklar, muammolari va yechimlari
- AMONOVA O., SAIDOVA D. Ekologik madaniyat va ta'lim
- АНАДОВ F.U. Атроф-муҳитнинг чиқиндилар билан ifloslanishi
- JO'RAYEVA M.N. Tabiatni asrash bizning burchimiz
- TOSHOV Z.S. Ekologik menejment tabiatdan foydalanish iqtisodiyoti samarali bo'lishini ta'minlovchi muhim kategoriya
- DONIYOROV B.N. Agrolandshaftdagi biologik mahsuldorlikni oshirishda yuzaga keladigan ekologik muammolar
- DONIYOROV B.N. Ekotizimlarni ifloslantiruvchi ekologik omillar
- DO'SANOV Q.M. Tabiatni chiqindidan tozalaymiz
- SIROJOV S. Chiqindilarni tozalash (zararsizlantirish) jarayonlari va vositalari

МУНДАРИЖА

БАРНОЕВ Ў.И. Табиатга муносабатимизни ўзгартиришимиз шарт!

1-ШЎБА

ЭКОЛОГИЯ ВА АТРОФ-МУХИТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ДОЛЗАРЪ МУАММОЛАРИ

ҲАСАНОВ А. Бухоро вилоят Экология ва атроф-мухитни муҳофаза қилиш бошқармасининг 2017 йил давомида амалга оширилган ишлар тўғрисида

ГАППОРОВ Х. Атроф мухитни муҳофаза қилишнинг ҳуқуқий кафолат

ХОЛБОЕВ Ф.Р. Атроф-мухитни муҳофаза қилишда ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланишнинг ҳуқуқий асослари

ҚУВАТОВ Ф., ГАППОРОВ Х.Л. Қўкаламзорлаштириш давр талаби

ҚОБИЛОВ Х.Х. Экологиянинг атроф-мухитга таъсири

ХОЛЛИЕВ А.Э. Бухоро вилояти шароитидаги ноқулай экологик омиллар ва уларнинг ечимлари хусусида

АСЛОНОВ Б.Б. Экологик барқарорлик – тараққиётнинг асосий омиллари

ХАСАНОВА Г.Д. БМТ – Ўзбекистон: экологик барқарорликни таъминлаш

ТУРОБОВА Р.В. Экология ва санитария нормалари

ZULFIQOROV A.N. Havoning ifloslanishi va salomatlik

ЮЛДАШЕВА С.Н. Қайта ишлаб чиқариш корхоналарида маҳсулотнинг сифатини оширишда экологик аудитнинг роли

SAYFULLAYEV G`M., ALIMOVA L.X. Zararkunanda hasharotlarga qarshi biologik kurash

MUSTAFAEVA M.I., GAFAROVA S.M. Ecofloristics of the algae of the cleaning facilities of Buchara

MUSTAFAYEVA M.I., GAFAROVA S. M. Ecological- floral analysis waterplants of algal ponds

MUSTAFAEVA M.I., GAFAROVA S.M. Development of dominant type bioprodes of cleaning facilities Bukhara

ORZIYEV A., NIZOMOV A. Ekologik boshqaruv- tabiatdan foydalanish iqtisodiyotini samarali bo'lishini ta'minlashda muhim o'rin tutadi

АБДУРАХМОНОВ С.Ф. Ичимлик суви ва уни тозалаш усуллари

МУХАММАДИЕВ Б.Т.Современные международные тенденции в управлении качества и экологической безопасности пищевых продуктов

ҚОДИРОВА З.К. Полимер композицион материалларни озик-овқат саноатида қўллашдаги экологик муаммолар ва уларни ечиш йуллари

ҚОДИРОВА З.К. Қаттиқ чиқиндилар ва уларнинг атроф-мухитга таъсири

GAFAROVA S.M. Sanoat korxonalari, transport vositalari va qishloq xo'jaligi chiqindilarining tabiatga ta'siri

GAFAROVA S.M. O'simliklarga va o'simliklar qoplamiga odam ta'sirini ba'zi aspektlari

ШАРИПОВА С. Пешку иқтисодиёт коллежи физика фани ўқитувчиси. Атроф мухитни ифлословчи манбалар, уларни кўлами ва хиллари

Шамсиев Р.Х., Нажмитдинов Ф.Ш. Ноанъанавий энергия ресурсларидан фойдаланиш имкониятлари
Шамсиев Р.Х., Азизов Б.А. Қишлоқ хўжалик ва чорвачилик маҳсулотлари чиқиндиларидан автомобил ёқилғиси олиш ва фойдаланиш
Шамсиев Р.Х. Автомобил чиқиндиларини атроф-мухитга таъсири
Рўзиева Д.И. Инновацион фаолият - жамият равнақи йўлида
Усманова Н. Ю. Инновацион фаолиятни самарали ташкил этиш
НОРОВА С.Ю. Инновации – фактор экономического развития
ТУРСУНОВ Х.Ш., ТОХИРОВ Б.Б., ЮЛДОШЕВ Л.Т. Бухоро вилоятида чорвачилик соҳасини инновацион технологиялар асосида ривожлантириш истикболлари
ТУРСУНОВ Х.Ш., ТОХИРОВ Б.Б., ОБИДОВ Б.Б. Кўп тармоқли фермер хўжалигида ишлаб чиқаришининг ўзига хос хусусиятлари ва самарадорлигини ошириш омиллари
МИРЗОЕВА И.Э., МИРЗОЕВА Г.Э. Тупроқ шўрланиши ва унинг олдини олиш чора-тадбирлари
ТУРСУНОВ Х.Ш., ТОХИРОВ Б.Б., ЮЛДОШЕВ Л.Т. Чорвачиликда насли моллар ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш истикболлари ва муаммолари
ШОЖОНОВ А. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштиришда электрон ахборотнинг аҳамияти
OLIMOV T. Fermer xo'jaligida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish samaradorligi
РАҲМОНОВ Р.Р., РАҲИМОВА С.К., ТОҲИРОВ Б.Б. Бухоро вилоятидаги овладиган кемирувчилар туркуми вакиллари биологияси ҳақида маълумотлар
МУҲСИНА Ш. Тупроқ шўрини йўқотишда беданинг биологик аҳамияти
АВЕЗОВА Ш.М. Значение институциональной среды в развитии конкуренто способности региональной экономики
ЭРГАШЕВА М.К., НЕМАТОВ А.Н. Бухоро вилояти туристик имкониятларидан самарали фойдаланишнинг географик жиҳатлари
АБДУЛЛАЕВ Қ.Ф., УМАРОВА С.М. Сардоба – оби ҳаёт манбаи
МАҲМУДОВ Б.Х. Чиқиндисиз технология
НУРИЛЛОЕВ З. Табиатни чиқиндидан асраш
ПУЛОТОВА М.Р. Безотходные технологии
ПРИМОВА А.А. Экономическое регулирование механизма эффективного производства в условиях обеспечения экологической безопасности
НОРБОЕВА У.Т. Бухоро вилояти шароитида шўрланишнинг ғўза навларига таъсири
АТОЕВА М. Экология ва миллий мерос
ТОШОВ Х.Р. Табиат фалсафаси ва дастлабки географик тасаввурлар